

DSSR POROZE MARA BAARAMINEN KESU

kalanbolo 2 na: Laben minnu sinsinlen don DSSR hakew famuyali n'a waleyali ma
Sababuyaw segesegeli min sinsinlen don sariyaw kan

Sariya minnu batolen don ani minnu ma bato

Sababu surunw

«Hadamaden cogoya dajonmali n'a ka hakew ye»

Duguma sababuw

«baaraw, u soroli, n'u keli»

Sababu kunbabaw walim'a kecogoyaw

«dugudenw, politikiw, sorosiraw»

Utikalo san 2019

Kənəkow bolodacogo pəsəbən

Nəsəbən

kuma.....	3
1. pəsəbən	5
1.1 Kadara.....	5
1.2 Lajeyali siraw.....	5
1.3 kun.....	5
1.4 Kuntilennaw.....	6
1.5 Jaabi sərəsiraw	6
1.6 Kalasen kənəfənw.....	6
2. Hakilinaw ni kumadenw pəfəli.....	Erreur ! Signet non défini.
2.1 ABDH.....	Erreur ! Signet non défini.
2.2 Məgə minnu ni hakəw ka kan.....	Erreur ! Signet non défini.
2.3 Məgə minnu ka kan ka hakəw waleyə.....	Erreur ! Signet non défini.
3. Yiriwali fəerə saba.....	Erreur ! Signet non défini.
4. DSSR sankərətali ani ABDH	Erreur ! Signet non défini.
5. Hadamadenya hakəw sinsinbere ani ABDH.....	Erreur ! Signet non défini.
6. DSSR porozew ani baarabaw səgəsəgəli siraw ABD hakilina na	Erreur ! Signet non défini.
6.1 ABD ka baarasira kunbaba 4 səgəsəgəli siraw DSSR poroze walim'a baarabaw kənə.....	Erreur !
Signet non défini.	
6.2 Səgəsəgəli siraw DSSR poroze walim'a baarabaw hukumu kənə ABD hakilina na.....	Erreur ! Signet non défini.
6.3 DSSR poroze walim'a baarabaw səbeyə səgəsəgəli siraw ABD hakilina na	Erreur ! Signet non défini.
6.4 səgəsəgəli siraw DSSR poroze walim'a baarabaw kələsili n'a səgəsəgəli kəcogo səbeyə kan ABD hakilina na.....	Erreur ! Signet non défini.

7. Jóni be seka ni segesegeli siraw labaara ani cogojumena ?... **Erreur ! Signet non défini.**

8. Kuncelikuma..... **Erreur ! Signet non défini.**

Kunnafoŋi sɔrɔsiraw.....

Erreur ! Signet non défini.

Jɛbila kuma:

Cakɛda min be yen n'a be f'a ma CAED ye jɔyɔrɔba di sosiyete siwili jɛkuluw ka seko ni donko sankɔrɔtali ma ani jɛnini baara fana ma bange ani cɛ ni musoya kenɛya hakɛw sɔrɔli hukumu kɔnɔ.

Labɛn caman kɛra diɲɛ kɔnɔ sɔnkɛra minnu ma walasa ka hadamadenya hakɛw sabati kɛrɛnkɛrɛnneyala DSSR ta, u dɔw ye:

- Baara bolodalɛnw walasa ka yiriwa badabada sɔrɔ ka bɛn ni san 2030 ye;
- Diɲɛ jamanaw ka tɔnba bɛnkan tɛgɛnɔbila kɛra min na San Francisco san 1945;
- Diɲɛ denmisenniɛw ka sariyako bɛnkanw (CIDE) tɛgɛnɔbila kɛra min na san 1990
- Farafina bɛnkan sariyaw min jɛsinlɛn don jamanadenw ni hadamadenya hakɛw ma tɛgɛnɔbila kɛra min na san 1981;
- Farafina bɛnkan sariyaw min jɛsinlɛn don jamanadenw ni hadamadenya hakɛw ma farafina musow ka hakɛw hukumu kɔnɔ, tɛgɛnɔbila kɛra min na san 2005 n'a be f'a ma «Protocole de Maputo» ;

ABDH sankɔrɔtali DSSR baarakɛlaw bɛɛ ye jɔyɔrɔ kabɔn walasa ka bɛ sedon baara in na ani ka ulu fɛgɛmaniɛw sendonni DSSR poroze n'a baarabaw mara siraw la. A bɛ ke sababu ye ka fɛɛrɛw bila minnu sinsinlɛn don hine dɔnrɔn kan walima jɛciw ani ka sabatilikɛ mɔgɔw ye minnu bilalɛn don kɛrɛfɛ walasa u bɛ se k'u ka hakɛw jabɔ i n'a fɔ mɔgɔ tɔw.

Amplifichange ka poroze baara kunbabaw de hukumu kɔnɔ, ni kalanbolo in labɛnɛni daminɛna an'a waleyali farafina sahelɛ jamana 4 kɔnɔ (Burukina Faso, Gine, Mali ani

Nizeri). Ale ye «DSSR poroze mara keɗoɗo kɛsu» kalanbolo 4 do ye min be na ke sababu ye ka jɛmɔɗow ni jinini jɛkuluw minnu be baara ke DSSR sabatili kan, jamana 4 talenw kɔno ani bakurubala farafina sahelu jamana bee kɔno, ka seko ni donko sinsin. Jɛkulu kerɛnkerɛnnen sigili hukumu kɔno ka jɛsin bange ani ce ni musoya hakew ma, be na sosiyete siwili jɛkuluw ka baara jɔɗɔnya deme diɗe kɔno, jamana kɔno walima sigidaw la. Ni kalanbolow ninnu be mara keɗoɗo barani kɔno:

- **kalanbolo 1:** Jamanadenw ka cesiri fɛerew walasa ka baara keɗoɗoɗuman sabati DSSR politiki n'a baaraw keli la
- **kalanbolo 2:** Laben minnu sinsinlen don DSSR hakew famuyali n'a waleyali ma.
- **kalanbolo 3:** Farajɔɗɔnkan ni baarajɔɗɔnya walasa ka jinini ani sugu-suguli jumanw ke DSSR kan.
- **kalanbolo 4:** Mɔgo jɔyɔɗɔba tigiw ka mara keɗoɗo barani walasa ka lafamuyali ke DSSR kan kalansow ani yɔro werew kɔno

kalanbolo ninnu kɔno kumaw be hakili to jamanaw ni marabolow ka politiki, soro siraw ni hadamadenya kow la ani gerente min be soro DSSR la, min be tali ke segesegeli 1 na ani baara jɔɗɔn jɛkuluw jamanaw ni marabolow kɔno.

¹Segesegeli 11 min kera Ebenezer International fe, ni deme kerɛnkerɛnnen in hukumu kɔno ye:

- DSSR baara musaka politiki fese feseli 6 na be soro Faransekan na Burukina Faso, Mali, Nizeri, Gine, Malawi, Zimbabwe. A Angilekan na ma fana be soro Malawi ani Zimbabwe segesegeli la;
- Seben minnu bola n'a ni farafina tilebi bolo jamanaw be tali ke jɔɗɔnna dajɔɗɔnmali fese fese (Burukina Faso, Mali, Nizeri, Gine) be soro Faransekan na;
- Seben minnu bola n'a ni farafina woroduguyanfan jamanaw be tali ke jɔɗɔnna dajɔɗɔnmali fese feseli (Malawi, Zimbabwe, Uganda, Afrique du Sud) be soro Faransekan ni Angilekan na;

kalanbolo kelen-kelen bee min be mara **baaraminen kɛsu** kɔno labennen don walasa ka waleyali nɔɗɔya a baara keɗoɗo fe, o fana be gafaba kɔno min na kalanbolo ninnu bee waleyali sira be yen PDF (bayelemabali) ni Word (min be se ka bayelema) cogoyala, kalanbolo ninnu labennen don ni jiralan fɛeresere (logiciel) do ye OSC kalanni kama ani koteba labennen don min jatela juman ye OSC kalanfaw be se ka min ta ka baara ke n'a ye.

mara baaraminen kɛsu beke Faransekan na ni ka kila k'a bayelema jamanaw todunkan 4 na (Mali, Bamanankan ; Gine, Maninkakan ; Nizeri, Hawusakan ani Burukina Faso, Morekan) ani je fiɗetow ka sebenni na.

An ya kanu k'a fo ni kalanbolo ninnu be na ke sababu ye ka jɛkuluw ka poroze marabagaw deme u ka baara la walasa ka DSSR taɗɗe, k'u ka jamafarajɔɗɔn hakilina keɗoɗo ja ani ka musakaw maracogo ja walasa ka geleyaw wuli minnu sirilen don DSSR la, ni bee la ka sabatili ke kapesin mogo minnu bilalen don kerefe sendonni ma baaraw bee la.

- Hakilinata min kera enterineti kan ka jɛsin jamanadenw ka nimisiwasa kan bange ani ce ni musoya hakew la caman ce kalansow ni duguma kalansow kɔno; mogo 30000 y'u hakilina di farafina sahelu jamana 6 kɔno

(Mali, Burukina Faso, Nizeri, Gine, Malawi, Zimbabwe) a be yen faransekan na fan;

- Farafina saheli jamana 6 minnu be ka dayeleli ba ke DSSR ye, o tamasiye fese-fese (Mali, Burukina Faso, Nizeri, Gine, Malawi, Zimbabwe) a be yen faransekan na fan;
- Baarakelenw gafe min be farafina saheli jamana 6 ka bange ni ce ni musoya hakew sabatili kan, a be yen faransekan na fan;
- DSSR politiki sabatili segesegeli gafe-fura kerengerennen, a be yen faransekan na fan;

1. jeseben

1.1 Kadara:

Farafina tilebi bolo n'a woroduguyanfan jamanaw be ka geleya caman soro: sariya gafew waleyali geleya, famuyali cogo geleya, hakew borotoli banbali, furakeliko geleyaw banbali, sariyaw ka fagan dogoya, nafolo minnu jesisinlen don keneya baaraw ma dogoyali, bee jenna baarakecogo min ma danpan bange ni ce ni musoya keneya hakew sira kan i n'a fo diye an'a marabolow benkanw y'a fo cogo min na.

Nafolo kerengerennen don be AmplifyChange bolo min lapini ye:

- Ka soronali ni deme don DSSR ka baara kecogo la AmplifyChange ka lapini kunfolow la farafinna tilebiyafanbolo jamana naani marabolo n'a jamana kono (Mali, Lagine, Nizeri ni Burukina Faso) ;
- ka seko ni donkowsinsin, benkan tali ni jekuluw sigili senkan marabolow kono walasa baara ka ke ka je ani ka DSSR ka kolosili n'a ka segesegeli fereew jaabi waleyali farafinna tilebiyafanbolo jamana naani in kono (Mali, Lagine, Nizeri ni Burukina Faso).

Ka fara o kan, poroze be baarake ni farafina tilebi bolo n'a woroduguyanfan cakadaba fila ye minnu ye:

- Farafina tilebi bolo ton min sigilen don keneya kow kan, o min ye CEDEAO ka bolofara do ye min jabala be Bobo Julaso, Burukina Faso;
- Diye tonba ka jekulu do min be yen jamanadenw ye n'a be wele «Fonds des Nations Unies pour la Population (UNFPA), a ka marabolo min sigilen don farafina tilebi bolo jamanaw ye Dakar, Senegal kono.

AmplifyChange ka nafolo kerengerennen in ye cakada 4 de ka baarakejogonya jekuluba do de ka baara dabolen ye (CAEB, *Coalition des Organisations de la Société Civile pour le repositionnement de la planification familiale en Afrique de l'Ouest francophone, Ebenezer International et Humanité & Inclusion*) min ka kan ka ke san 2 kono, k'a damine nowanburulokalo tile 1 la san 2018 ka se okutoburukalo tile 31 san 2020, a jemogoya be CAEB bolo. A be ke sababu ye ka baarakejogonya jekuluba kofolen in kono mogow ka soronalidon ke ani ka jekuluba in ka kalan bolodalen waleyali min lapini ye ka DSSR politikiw n'a fereew sebenni farafina tilebi bolo jamana 4 kono (Mali, Nizeri, Gine ani Burukina Faso), ani ka hakili falen-falen taama ni danjogonmali segesegeli ke farafina woroduguyanfan jamana 3 kono (Malawi, Zimbabwe ani Uganda).

Poroze in waleya la farafina saheli marabolo fila kono minnu fileni ye duguma:

- Farafina tilebi bolo jamanaw: Mali, Nizeri, Gine ani Burukina Faso;
- Farafina woroduguyafan jamanaw: Malawi, Zimbawe ani Uganda.

1.2. Lajeyali siraw:

Ni hukumu de konona na «mara baaraminen kesu» kalanbolo 4 na seben na. kalanbolo 2 na min togo ye «Laben minnu sinsinlen don DSSR hakew famuyali n'a waleyali ma» suganti la walasa ka yiriwali feere minnu sinsinlen don sariyaw kan jensen, kerengerennyala mogow ceta minnu be baara ke DSSR jetaa baaraw sira kan.

1.3. Kun:

kalanbolo in ka lapini ye k' an ka baarakeogoww ka porozew marakelaw sendon ABDH la DSSR konona na.

A b'u ka porozew n'u ka baarabaw segesegeli minen soroli mogoya u ma(a sebenni, waleyali an'a kolosili ni segesegeli), walasa ka danganiya soro ko ABDH sariyaw n'a ka baarakeogoww b'a kono. kalanbolo in ka lapini laban ye ka se sabatilike mogoww ye minnu kelen don denkerefe mogoww ye walim'u ka soro ka dogo ani kulu minnu be faratila walas'u be se k'u ka DSSR jabo kape Mali, Gine, Burukina Faso ani Nizeri kono.

1.4. Kuntilennaw:

Ni kalanbolo in be ke sababu ye ka DSSR porozew n'a marabaaw:

- Ka se k'u deli ni ABDH ye, an'a hakilinaw;
- Ka se ka danfaradon yiriwali feere sabaw ce ani ka ABDH nafa don DSSR taape badabada la n'a kecogonuman na;
- Ka famuyali soro ABDH ni hadamadenya hakew ce la minnu waleyalen don DSSR baara la;
- Ka se ka ABDH ka baarakunbaba sira naani segesegeli minen labaarali jedon ka je DSSR porozew n'a baarabaw mara temesiraw kono.

1.5. Jaabi sorosiraw:

kalanbolo dilan cogoya la bee sen be se ka do a la cogomina, i n'a fo jaabi sorosira katimu b'a jira cogomin, o min dilanni don **waleyali sira duuru** kan:

- **Waleyali sira folo:** ka baara jedonnaba kelen ta min ka baara be ke ka ni kalanbolo in sebenni kunfolo ke;
- **Waleyali sira filana:** kunnafoni jinini ani hakili falen-falen ni DSSR baarakeera kunbaba bee ye;
- **Waleyali sira sabana:** Ebenezer International ye segesegeli min ke poroze in hukumu konona na, k'o lapiniw don bala;
- **Waleyali sira naanina:** Bilasiraliw ani hakilinaw minnu dila, ka joyoro d'ulu ma baara seben laban kono.

1.6 Kalasen konofenw:

kalanbolo in konofenw labennen don sura 3 kan min jiralen don gelenyala duguma:

- **Sura 1: Hakilinaw ni kumadenw jefoli**

Ale be damine ni ABDH jefoli ye ani hakilinaw ka jesisin **mogow min ka hake dafalen don ani min ta borotolen don** famuyali ma. A be kumasenw jefo i n'a fo kulu minnu be faratila, mogow minnu sendonnen te kolo walima minnu kelen don denkerefe mogoww

ye, o kɔfɛ a bɛ hadamadenya hake n'a waleya cogow jɛfɔ.

● **Sura 2: Yiriwali fɛɛrɛ sabaw**

Dajogɔnmali katimu dɔ kɔnɔ, ni sura in bɛ yiriwali fɛɛrɛw jira minnu sinsinlen don jumayakan, makow ani hakɛw.

● **Sura 3: ABDH ani DSSR**

Ni sura in bɛ DSSR jira i n' a fɔ hadamadenya hakɛw min bɛ se ka waleya diɲɛbɛ kɔnɔ, min tɛ se ka bɔrɔtɔ wa jɛ tɛ se ka pan a kuna, sani k'a hakɛw dɔw fɔ. O kɔfɛ, a bɛ ABDH nafa jɛfɔ DSSR baaraw la.

● **Sura 4: Hadamadenya hakɛw ani ABDH**

Sura in bɛ ABDH jira ani sira min b'ani hadamadenya hakɛw baarakɛcogow cɛ an'a waleyali. A bɛ hadamadenya hakɛw baarakɛcogow yɛlɛma k'a kɛ baarasiraw ye. A bɛ ban ni hadamadenya hakɛw ye an'a waleyali DSSR kan.

● **Sura 5: ABDH ka baarakunbaba 4 sɛgɛsɛgɛli minɛn**

Ni sura in bɛ minan 4 jira minnu bɛ kɛ sababuye ka sɛgɛsɛgɛlikɛ:

- ABDH ka baarakunbaba 4 DSSR poroze walim'a baarabaw kɔnɔ;
- ABDH ka baarakunbaba 4 DSSR poroze walim'a baarabaw hukumu kɔnɔ;
- DSSR poroze walim'a baarabaw jɛ ABDH ka baarakunbaba 4 sira fɛ;
- DSSR poroze walim'a baarabaw sɛgɛsɛgɛli n'a kɔlɔsili kɛcogow jɛ ABDH ka baarakunbaba 4 sira fɛ.

2. Hakilinaw ni kumadenw jɛfɔli:

2.1 ABDH:

Yiriwali fɛɛrɛ min sinsinlen don hakɛw kan de ye hukumuye min ye jɔyɔrɔdi kɛcogoyaw, sinsinberew ani diɲɛ hadamadenya hakɛw fɛɛrɛ kuntilenna yiriwali siraw n'a fɛɛrɛw kɔnɔ. A kelen don ni baaraw ani fɛɛrɛw ye min bɛ hadamadenya hakɛw fɛɛrɛ tugu a ka fanga hakilina na an'a ka kɛlɛ yiriwali juguyala.

Mɔgɔ minnu ni hakɛw ka kan ani minnu ka kan ka hakɛw waleya kumasen ninnu famuyali nafa ka bɔn kɔsɔbɛ hadamadenya hakɛw ye. Mɔgɔ minnu bɛ DSSR poroze walim'a baarabaw nafa sɔrɔ lakodɔnni i n'a fɔ mɔgɔ **minnu ni hakɛw ka kan** bɛ DSSR poroze walim'a baarabaw jɛmɔgɔw n'a sɛbɛn baaw diyagoya k'u ka hakilina kuraw sinsin diɲɛ kɛcogoyaw kan hadamadenya bonya, a tangali an'a waleyali hukumu na.

DSSR baara kɔnɔ, fɛɛrɛ min sinsinlen don hakɛw kan ye kumbɛnnan puman ye, min n'a waleyala kaɲɛ, bɛ gɛlɛyabaw bange ani gɛlɛya kɛrɛnkɛrɛnniw min bɛ kulu faratilenw, minnu sen tɛ kola walim'u dennedon kɛrɛfɛ kan walasa ka kunnafoniw ani bange ni cɛ ni mosoya kɛnɛya baaraw sɔrɔ.

Fɛɛrɛ min sinsinlen don hakɛw kan bɛ hakilijagabɔ ba diyagoya ni kulu in ka hakɛw bonyali, a tangali an'a waleyali kan, ani fana ka jɛn ka baara kɛ walasa wolomani sababuw n'a sinsinnaw, hakɛw sɔrɔbaliya, ani hake wɛrɛw bɔrɔtɔli kɛlɛ min bɛ kɛ bange ani cɛ ni musoya hukumu kɔnɔ.

Fɛɛrɛ min sinsinlen don hakɛw kan bɛ se w'a ka kan ka ta kulu faratilenw ka bangeli ani cɛ ni musoya poroze walim'a baarabaw mara sira bɛɛ la.

2.2 Mɔgɔ minnu ni hakɛw ka kan:

Hakew be hadamaden kelen-kelen bee bolo . hakew be mogō min bolo:

- N'a ka hakew ka kan;
- Yamaruyalen don k'a ka hakew jini;
- Yamaruyalen don k'a ka hake jini mogō fe minnu ka kan ka hakew waleya;
- Ka kan ka mogō werew ka hakew bonya.

2.3 Mōgō minnu ka kan ka hakew waleya:

Mōgō minnu ka kan ka hakew waleya ye suguya fila ye: Sariya ye minnu yamaruya n'a keli ye, ani minnu bonyalen don n'a keli ye.

2.3.1 Sariya ye mōgō minnu yamaruya ni hakew waleyali ye:

Sariya ye mōgō minnu yamaruya ni hakew waleyali la ye mōgōw ye minnu diyagoyalen don ka hakew tigiw bonya, k'u tanga ani k'u ka hakew waleya olu ye mōgōw ye minnu yamaruyala ka hakew waleya.

O cogo in na, hadamadenya hakew waleyali bonyali ye jamana ka baara ye. Jamana ka cakeda bee senbe ni jōyōrō in na, i n'a fō wasadenw, minisiriw, sigida jemōgōw, kiiritigelaw, sariya jemōgōyasow, finitigiw, kalanfaw walima lasigiden minnu ka baara ye kunnafoni jensenne ye. Ninnu bee yamaruyalen don sariya fe.

A diyagoyalen don marajemōgō kan, u ka bee damakeje geresege la ni kolōsili baara ye min be mōgō kelen-kelen bee damakeje geresege la yiriwali sira kan. Damakejeli geresege la be ke sababu ye ka kulu faratilenw deme ka geleya dōw wuli ani k'u ni jamanaden tōw bee ke kelen ye DSSR jabōli la. Ni damakejeli geresege la te se ka ke badabada ye fō ni jamana y'a sendon kōsōbe sira caman kan.

2.3.2 Mōgō minnu bonyalen don ni hakew waleyali ye:

Mōgō o mōgō n'a ni hakew ka kan ni jōyōba b'a bolo mōgō werew ka hakew bonyali la, an be se ka fō ko mōgō kelen-kelen bee walima jamana ka cakedabaw ni fanga b'o bolo ka yelemali don mōgō minnu ni hakew ka kan ka jenemaya la ye mōgōw ye minnu bonyalen don ni hakew waleyali ye.

O sira in kan, kenyereye cakedaw, sigidaw jemōgōw, sosiyete siwili jekuluw, dije tōnbaw, dutigiw ni den masaw, ani mōgō kelen-kelen bee ni hakew sōrōli ka kan.

Jamana min yamaruyalen don hakew waleyali la sariya fe, diyagoyalen don fana ka mōgō minnu bonyalen don ni hakew waleyali ye ka baaraw kolōsi ni sariyaw ye (misali la denmasaw, cakedaw etc) k'u kolōsi walas'u be hadamadenya hakew bonya.

2.4 Kulu minnu be faratila²

Kulu minnu be faratila be fō mōgōw ma minnu (si, ceya walima musoya, cogoya sigida kōnō, ka sōrō, siya, farikolo cogoya, hakili kōgōcogo etc.) be se ka ke faratiba ye lakandabaliya sugu dōw hukumu kōnōna na (finitigi keke waati la, jamadenw ni jōgōnce keke, benbaliya sigidamōgōw ce, cenibaw min be dankari jenemaya la, waati yelema geleyaw, tōrōlibaw waati etc.

Kulu minnu be faratila be se ka jate i n'a fō kuluw walima sigida mōgōw minnu be faratila walim'u nafa sōrōdaw ka dōgō, w'u mako be deme werew la walasa k'u don

jamaden tɔw cɛla ani k’u yiriwa.

Misali la, kulu minnu bɛ faratila dɔw ye: mɔgɔ kɔrɔw, lujuratɔw, musow, sigida sigibaga fɔlɔw, kulu minnu ka dɔgɔ, mɔgɔ minnu t’u fadugu la.

Ka da sababu caman n kan, mɔgɔ minnu bɛ ni kulu in kɔnɔ bɛ gɛleya ni gerɛntɛ caman n wuli walasa ka DSSR nafaw sɔrɔ walim’u ka kuntilennaw DSSSR hukumu kɔnɔ, o min ma gɛlɛ ni cogoya in na jamaden tɔw ma.

2.5 Mɔgɔ minnu sentɛ kola walim’u kɛlen don dɛnkɛrɛfɛ mɔgɔw ye

2.5.1 Mɔgɔ min sentɛ kola³

²<http://www.operationspaix.net/67-lexique-groupes-vulnerables.html>

³https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/exclu_exclue/32016

Mɔgɔ min sentɛ kola ye « mɔgɔ ye min fili la, gɛnna ka bɔ kulu la, tɔn la, cakɛda la a tun bɛ kɔnɔ.» ni fɔ cogo in daminɛ na san 1980 laban na w’a bɛ mɔgɔw kofɔ minnu bɛ ku ka nɛmaya kɛ fantapa kɔnɔ.

2.5.2 Mɔgɔ kɛlen don dɛnkɛrɛfɛ mɔgɔw ye:

Mɔgɔ kɛlen don dɛnkɛrɛfɛ mɔgɔw ye olu ye « mɔgɔw ye minnu bilalen don kɛrɛfɛ jamadenw fɛ, baarake yɔrɔ kɔfɛ». [Hadamadenya tɔpɔtɔli cakɛdaw kɛlen don ka jamanaden dɔw bila kɛrɛfɛ.](#)

2.6 Hadamadenya hakɛw:

⁴Hadamadenya hakɛw ye hakɛw ye hadamaden bɛɛ ye min tɛ yɛlɛma, i ma na kɛ jamana fɛnw fɛ den ye, sigiyɔrɔw yɔrɔ, cɛya walima musoya, bɔkolo, jɛ, dinɛ, kan walim’u na jɔgɔnna wɛrɛw.

Tumadɔw, hadamadenya hakɛw min bɛ boli dijɛ kan sabatilen don sariyaw fɛ, bɛnkanw cogoya la, dijɛ ladala sariya fɛ, bakuruba sinsinberew ani dijɛ sariya nacogo wɛrɛw. Dijɛ sariya talenw ka jɛsin hadamadenya hakɛw ma b’a fɔ ko marajɛmɔgɔw diyagoyalen don ka bolodali kɛ walima k’u ban kɛwalen dɔw ma walasa ka mɔgɔ dɔw walima kulu dɔw ka hakɛw n’u ka hɔrɔnya tanga ni ka yiriwa.

2.6.1 Dijɛbɛɛ hakɛw ani min tɛ se ka yɛlɛma:

Dijɛbɛɛ hakɛw: Jamana bɛɛ kan ka hadamadenya hakɛw bɛɛ ani hɔrɔnya kunbabaw bɛɛ tanga ni k’u yiriwa, a ma na kɛ mara cogo sugu o sugu ye, sɔrɔ walima ladala sira.

Min tɛ se ka yɛlɛma: U tɛ se ka bɔrɔtɔ, fo na kɛra sababuya kɛrɛnkɛrɛnnen dɔ ye ani kɛcogoyaw la, sariya y’a fɔ cogo min na. Misali la, hɔrɔnya hake bɛ se ka dɔgɔya ni kiiri blon y’a jira ko mɔgɔ ye kojuguba dɔ kɛ.

2.6.2 Hakɛw bɛ sirilen jɔgɔn na an’a bɔrɔtɔ baliya:

Hadamadenya hakɛw si tɛ se ka bɔrɔtɔ, a kɛra politiki ta ye walima jamanadenya ta, kɛrɛnkɛrɛnnyala hake jɛnɛmaya la, kɛlenya sariya jɛkɔrɔ ani da sago fɔ; sɔrɔ, jamanadenya ni ladala siraw hakɛw, i n’a fɔ baara kɛli, hakilisigi, ani kalan hake; walima jama hakɛw i n’a fɔ yiriwali ni maracogo hake, olu sirilen don jɔgɔn na w’u tɛ se ka bɔrɔtɔ. Hake kɛlen yiriwali bɛ nɔgɔya don tɔw taali la jɛ. O cogo kɛlen na, ni mɔgɔ kumaniyala a ka hake ma bɛ tɔrɔ dɔ se mɔgɔ wɛrɛw ma.

2.6.3 kɛlenya ani wolomani baliya:

Hadamadenya hake sinsinbere min bɛ yen n’o ye wolomani baliya ye ani hɔrɔnya bɛ waleya mɔgɔ bɛɛ ye w’a bɛ balili kɛ wolomani bɛɛ la min sinsinlen don cɛya walima

musoya ma, siya, ɲɛ, etc. Ni sinsinbere in ni kelenya sinsinbere bɛ taani ɲogon ye, o min bɛ diɲɛ dantigɛkan ka ɲɛsin hadamadenya hakɛw ma sariyasen folo kono: «Hadamaden bɛɛ bɛ bange hɔronya la ani kelen ye danbe ni hakɛw la».

⁴<https://www.ohchr.org/FR/Issues/Pages/WhatareHumanRights.aspx>

2.6.4 Sariyaw ani ketaw⁵

Sariyaw : Diɲɛ sariyaw b'a diyagoya jamanaw kan, ka hadamadenya hakɛw sigi senkan, k'u bonya ni k'u tanga. Hadamadenya hakɛw bonyali koro ye ko jamanaw k'u yere bali u sendon ni hadamadenya hakɛw waleya to la walima ka geleya don a waleyali la. K'a tanga koro ye ko jamanaw ka kan ka mogow ani kuluw tanga ka bo hadamadenya hakɛw borotoli ma. K'a bila senkan koro ye ka jamanaw ka kan ka dabali pumanw tige walasa ka hadamadenya hake kunbabaw waleyali nogoya.

Ketaw: Mogo kelen-kelen bɛɛ yoro la, an yamaruyalen don k'an ka hakɛw waleya, nka an kan ka mogo werew ka hakɛw bonya fana.

<https://www.ohchr.org/FR/Issues/Pages/WhatareHumanRights.aspx>

3. Yiriwali fæere saba:

Walasa ka ABDH waleya kaɗe DSSR poroze n'a baarabaw mara sira hukumu kɔnɔ, a nafa ka bɔn poroze walim'a baarabaw marabagaw kan, ka famuyalike ni fæere in ani yiriwali fæere fila wɛrɛw minnu sinsinlen don mako ni jumaya kan cɛ. Katimu min file duguma be dapɔgɔnmali ke fæere sabaw cɛ.

Fæere min sinsinlen don jumaya kan don sariyaw kan

Fæere min sinsinlen don mako kan

Fæere min sinsinlen

B'i sinsin sɔɔ kan, tɛ sinsin jaabiw kan	B'i sinsin sɔɔ kan, tɛ sinsin jaabiw kan	B'i sinsin waleyali siraw kan ani jaabiw
B'i jigida jumayaw kan tuma bɛɛ	B'i jigida makow bɛɛ dilanni kan	B'i sinsin hakew jabɔli kan
Sɔnnen don ko nafolo tigiw kan ka fantanw	Sɔnnen don ko makow jinini bennen don	Sɔnnen don ko kuluw ni mɔgɔw ka hakew ye jinini fɛn ka jɛsi maaw ma minnu ka kan ka hakew waleyali ke
Mɔgɔw yelen don i n'a fɔ tɔɔ kɛra maa min	Mɔgɔw ye fɛn ye, baara bɛ se ka ke min kan ka se ka yiriwa	Kuluw ni mɔgɔw be demɛ walasa k'u ka hakew jini
Mɔgɔw ni demɛ ka kan	Mɔgɔw ni demɛ ka kan	Mɔgɔw ni demɛ ka kan
B'i sinsin geleya bɔlen kan	B'i sinsin geleyaw sababu surunw kan	B'i sinsin sababu nacogow ka an'a kecogow

4. DSSR sankarotali ani ABDH :

4.1 DSSR ani ABDH

Bange ani ce ni musoya keneya hakew (DSSR) ye hadamadenya hakew ye min be waleya dije yoro bee, a te boroto an'a yelama moggo ye. DSSR sinsinlen don hadamadenya hake werew kan i n'a fo keneya soroli hake, jemaya kerenkerennen hake ani hake min be tangali ke ka bo wolomani ni toroli ma, o min sabatilen don dije benkanw fe, sariyaw ani jamanaw politikiw. Cakeda minnu jesisinlen don hadamadenya hakew torotoli ma - i n'a fo dije jamanaw ka tonba benkan ferew ka jesisin kolosili ma, marabolow kiiribulonw, jamana sariyasunba kolosilisoba ani kiiri tigesoba- ye hadamadenya hakew jefo ni ka waleya geleya caman n na bange ni ce ni musoya keneya sira kan.

Jamanaden minnu be faratila, minnu sendonlen te kola walima dennen don kerefe ka bange ni ce ni musoya hakew cela, min mako be jantoli la DSSR poroze walim'a baarabaw maracogo konon, an be se ka ninnu fo:

- Ka kan ni damakepeli ye;
- Ka kan u senw ka don kow la;
- Ka kan jemaya la an'a ka hakew ka na yakaruya;
- Ka kan ni jemaya kerenkerennen ye;
- Ka kan ka s'a yerekoro an'a lakodonli sariya fe;
- Ka kan ni hakili jagabo ye ani hakilina di kasor'a ma ke ni gerente ye;
- Ka kan ni keneya ye;
- Ka kan ni kalan ani donniya ye;
- Ka kan k'a suganti n'a be furu ke walima te furu ke aleni denw soroli ye;
- Yamaruyalen don k'a ka hakew bonyali jeni.

4.2 ABDH nafaw DSSR baara hukumu konon:

ABDH ka yecogo la, faantanya te soro dogoya doron ye w'a kelecogo numan te nafolo doron ye. Ali n'a ya soro ni nafolo be yen, a soroli balilen don tuma dow kulu faratilen fe ka d'u bokolo kan, u sigi yoro walima tuma dow a sababu ye nmakotekola jogow ye. Ni wolomani suguw be se ka ke sigida mogow ka ko kecogoya n'u taa bolow ye, o min ye denkerefe sababu ye sigida konon, duw konon, walim'a be se ka ke wolomani ye politikiw la. A jubaju be se ka ke fana sariyaw damakenje baliya ye, walima wolomani cogoyaw ni hakew la. Ni yecogo in na, faantanya ye fen ye min diyagoyalen don mogow kan. An be se k'a fo o la, ko mogow te faantan ye, nka u be ka k'a ye. ABDH sinsinlen don hakilina kan min b'a jira ko faantanw ka kan ka tangan ka bo wolomani ma min te sariya konon, k'u tege ko ka b'u bolofen na ma, haramuyali ma an'u sen boli benkanw tali la ma, etc.

ABDH nafaw DSSR baaraw hukumu konon, an be se ka fo k'a be:

- Hukumu dow di walasa ka faantanni kulen kulen ani minnu be faratila kosobe ka geleya dow kele bange ani ce ni musoya keneya la;
- Faantanya famuyali ka don ko moggo kelen ka hukumu konona te, nka sigida, marajemogow ani dije mogow fana ka hukumu konon;
- Sinsinlen ke kosobe faantanya sababuw la ni sinsin ye hakew waleyali baaw ka joyorow kan DSSR makow jaabili la;
- Faantanya famuyali cogo baw di, ni ka sinsinli ke joyorow kan ani politiki hakew

bɛɛ minnu tɛ yɛlɛma m'a tɛ tila sira kan;

- A bila sariya ka minan kɔnɔ bɛɛjɛn yiriwali min lakodɔnnen don hukumu kɔnɔ;
- Ka jamanaw ka jɔyɔrɔw lakodɔn ni k'u demɛ u ka diɲɛ benkan talenw waleyali la jamanaden bɛɛ ye kasɔr'a kɛ ni wolomani ye;
- Ka yɛrɛtali baara sinsin ni jɔyɔrɔ cɛ baara ye, jamana cakɛdaw, tɔnw ani mɔgɔw cɛla la;
- Ni fanga ba ye min bɛ se kana ni yɛlɛmani pumanw ye mɔgɔw ka jɛmaya la, a ka baara sababuya la min sinsinlen don sariya waleya kojugu kan, damakɛɲɛ baliya kan, wolomani, ka mɔgɔ bila baara la ni ka ban k'a sara walim'a sara ka dɔgɔ ani k'o galontigiya.

5. Hadamadenya hakɛw sinsinbere ani ABDH:

5.1 Hadamadenya hakɛw ani ABDH:

ABDH bɛ se ka jɛfɔ i n'a fɔ fɛɛrɛ min bɛ tali kɛ kɛcogoyaw ani diɲɛ fɛɛrɛ sinsinbere hadamadenya hakɛw kan yiriwali baaraw kɔnɔna na. ABDH famuyali ni cogoya in na, sɛben ni ka tila ka don bala diɲɛ jamanaw ka tɔnba fɛ, ale min ye hadamadenya hakɛw sinsinbere kunbabaw sere kɛ, n'o kɛra sababuye ka yɛlɛmani ba dɔ yiriwali baara la.

Ni sinsinberew nacogow n'a hake bɛ se ka yɛlɛma-yɛlɛma dɔnni, nka u tilen don tumabɛ w'a bɛ hakilina kelen don mɔgɔw kɔrɔ min lapini ye ka danbe ani sariyaw sabati mɔgɔ bɛɛ ye. Sinsinbere ninnu bɛ jɛfɔ ni cogo in na:

- Hadamadenya hakɛw yɛlɛma baliya, a tila baliya an'o ka jɔgɔndafa
- Sendonni baaraw la ani yɛrɛtali
- Damakɛɲɛli ani wolomani baliya
- Jɔyɔrɔfali

5.2 ABDH ka baarakɛ siraba naani:

Ni hadamadenya hakɛw sinsinberew ninnu waleyali yiriwali siraw kan ye RBA sinsin na ba ye. Ali n'a ya sɔrɔ ko ni sinsinberew fanga kabɔ, jekulu caman n k'a waleyali ka gɛlɛ. Ka d'u sinsinbereya kan, ulu de ya kunbabaw ye, u tɛ yɛ an'u de ye bilasirali kɛnan ye. U bɛ kɛwalen pumanw jɛfɔ an'u kan ka waleya.

Danuwwaw ka cakɛda min bɛ yen n'a f'a ma « L'institut Dannois» ye ni sinsinbere ninnu sɛben k'a kɛ baarakɛ siraba naani ye, min bɛ bilasirali kɛ ABD laben cɛsiri baaraw la, alen'a dɔw sendonni sisan yiriwali sira kan. U sira ninnu ye:

- Kulu minnu bɛ faratila kɔsɔbɛ;
- Sababu janw;
- Mɔgɔ minnu ni hakɛw sɔrɔli ka kan ani ka kan k'a waleya;
- Yɛrɛtali.

Ka sinsinli kɛ kulu faratilen baw kan, wolomani ni cɛ ni muso damakɛɲɛli baara gɛlɛw b'a kɔnɔ, bɛ kɛ ni:

- Yiriwali cɛsiri baaraw kɛ ka jɛsin kulu faratilen walima min bilalen don kɛrɛfɛ ma walima k'u sen don a la;
- Yiriwali baara minnu bɛ hakilito faratili cogoyaw an'a nasira wɛrɛw la ani jama politiki wolomani hukumu na (walima jama politiki kɛbaliya yɛn), sigida fanga cogoya walima ladalakow.
- Yiriwali fɛɛrɛw min bɛ jirali kɛ ka jɛsin min kɛra ani min sɔrɔla kan, nka min ma kɛ ani minnu sen bɔl'a la fana.

Ka sinsinli ke faantanya sababu baw kan, hamadamadenya hakew borotoli ani ka mogow kumaniy'a ma be ke ni:

- Yiriwali porozebaw min te makow doron jefo, nka jamanadenw joyoro fana mogow ka hake bonyali la.
- Yiriwali faere baw min be tali ke hakew bee la. O be na ke sinsin na ye walasa ka baara telimanw sigi sen kan.
- Yiriwali min lapini doron te soro cayali ye, nka min be mogow ka sungantili caya an'u ka sekow u ka hakew n'u ka horonya waleyali la.
- Yiriwali cesiri minnu be jessin sigida geleyaw ma, o wulisiraw jinito la.

Ka sinsinli ke mogow minnu ni hakew ka kan ani minnu ka kan k'u waleya ceta la, hakili be to:

- Yiriwali porozeba minnu be hakilina talike dije caketa minnu ka baara ye hadamadenya hakew kolosili ka lapiniw la;
- Yiriwali baara ka kan ka poroze tonobobaaw lakodon i n'a fo mogow minnu ni hakew ka kan ani ka jessinli ke u ka hakew donni bala seko kan
- Ko yiriwali baara ka kan ka jessin mogow ma minnu be hakew waleya ka seko ma walasa k'u ka baara ke ka jessin mogow minnu ni hakew ka kan ma.
- Ka yiriwali baarakelaw ka kan ka sariya ni politikiw waleya walima k'u jess'u m walasa ka mogow minnu ka kan ka waleyali ke diyagoya k'u joyorow fa.
- Yiriwali cesiri baaraw minnu jessinlen don sariya siraw ni baara kecogoyaw tali ma min be komasegili sinsin ani ka ke sababu ye ka jamanadenw deme u ka hakew jinini la.

Yeretali b'a jira ko:

- Faerew ni yiriwali kuntilennaw tato la, mogow minnu be poroze nafa soro, mogow o mogow sen be baara in na ani baarajogonw sen ka kan do yiriwali la.
- Sen donli ma kan ka jate i n'a fo baarakeminan do doron yiriwali fe, nka i n'a fo yiriwali kuntilenna do fana.
- Komasegili ma kan ka ke yiriwali jaabi ka kumasiri doron ye, nka fana sira minnu n'a be waleya ani caketa minnu b'a waleya.
- Yiriwali ka kan ka jamafarajogonkankulubaw yiriwa ani ka jamanadenw deme wales'u ko sendon marakecogo puman na an'u k'u kelen-kelen bee ani kuluw ka hakew jini ka

Ka sinsinli ke ni baara sira naani kan - mogow minnu be faratila kosobe; sababuya baw; mogow minnu ni hakew ka kan ani minnu ka kan k'a waleya; ani yereta- be nobila ABDH labenni sira bee la.

5.3 Hadamadenya hakew sinsinberew an'u waleyali DSSR kan:

Katimu min fileni ye duguma be sinsinberew bakurubaya jira minnu be waleya hadamadenya hakew hukumu konona na an'a waleyali misaliw DSSR kan, olu minnu tala kabɔ diɲe keneya ko tɔnba ka kolɔsili jekulu min jɛsinlen don hadamadenya hakew ma konɔ.

Hadamadenya hakew sinsinberew	U waleyali DSSR kan
Wolomani baliya	<ul style="list-style-type: none"> • Ka bangekolɔsili baaraw ke bee ye k'a sor'a ma ke ni diyagoya walima tɔrɔ wale ye ani walomani • Ka hakilito kerɛnkerɛnɛnya la kulu minnu bilalen don kerɛfe ulu minnu te na se ka bangekolɔsili sorɔ cogoya were la
A labennen keli ye	<ul style="list-style-type: none"> • Ka danganiya sorɔ ka don ko bangekolɔsili furu suguya caman be yen bee ye, ali mako be se minnu ma jona
A sorɔli	<ul style="list-style-type: none"> • Ka kafɔɲɔgɔnya kalan ke, a min te wuli feu, kulu faratilenw ye kerɛnkerɛnɛnya la • Ka nafolo ko geleya minnu be yen bange ni ce ni musoya keneyali ko la kele kulu faratilenw ye • Ka nɔgɔya ke mɔgɔw ye minnu be geleya sorɔ bange ni ce ni musoya keneya baaraw sorɔli la • Ka danganiya sorɔ ko mɔgɔ minnu bol'u sigi yɔrɔla ani minnu ye tɔrɔ sorɔ kafɔɲɔgɔnya la be furaw sorɔ • Ka bangekolɔsili baaraw sendon bange ani ce ni musoya keneya baara tɔw la, VIH b'o la, denba keneya ani furakeli konɔtɔje keli kɔfe • Ka fura sorɔli taama-taamaw ke walasa jamanaden minnu be faratila be se ka furaw ani kunnafoniw sorɔ • Ka soronali don ke ka jɛsin sariya geleyaw ni furakeli politikiw kelesi ma, kerɛnkerɛnɛnya la sifin minnu be faratila ye
Ka sɔnk'u ma	<ul style="list-style-type: none"> • Ka ladilikanw di kulu faratilenw ma bangekolɔsi kan • Ka furaw tali kolɔlɔw marali sendon baaraw keli la • Ni fura ninnu te sorɔ yɔrɔmina, ka mɔgɔ faratilenw bila ka yɔrɔ were
A jɛn	<ul style="list-style-type: none"> • SSR baaraw keli la, ka jɛli sira kerɛnkerɛnɛn do sigi senkan mɔgɔ faratilenw ye • Ka sendonni, boli ani ladili baaraw ke ka jɛsin bangekolɔsili fura minnu be se ka di mɔgɔ were ma kun tagala jan na yɔrɔ kelen na • Ka kalanw bolɔda bange ni ce ni musoya baaraw donni kan kulu faratilenw ye • Baara jɛdonnaw an'a baara kera werɛw minnu ni mɔgɔ faratilenw be jɔgɔn ye
Benkan diyelen tali	<ul style="list-style-type: none"> • Ka kunnafoni bee di bangekolɔsili kan, kalan ani ladili walasa

Hadamadenya hakew sinsinberew	U waleyali DSSR kan
	sugantili juman nɔgɔya mɔgɔ faratilenw ma • Ka danganiya sɔrɔ ko mɔgɔ faratilenw bɛ se ka sugantili juman kɛ an’u yɛrɛye bangekɔlɔsili fura telimanw kɛli la, a kuntaala surunw, a kuntaala janw walim’a badabada ka sɔr’a ma kɛ ni wolomani ye
Gundon kɔnɔ	• Ka janto mɔgɔ faratilenw ka jɛmaya tangali la, u ka furakɛli gafew an’u ka kunnafoni kɛrɛnkɛrɛnnew
Sendonni	• Porozew jɛsinlen don mɔgɔ faratilen minnu ma, k’ulu sendon kɔsɔbɛ porozew sɛbɛn tɔla la, a waleyali la, a kɔlɔsili n’a sɛgɛsɛgɛli la an’a kɔmasegili la
Kɔmasegili	• Ka kɔmasegili fɛɛrɛ jumanw sigi senkan SSR baaraw la ani kunnafoni di la, kɔlɔsili n’a sɛgɛsɛgɛli, damakasi walima dilani yɔrɔ, mɔgɔ kelen-kelen bɛɛ ani maracogoya ta

6. DSSR porozew ani baarabaw sɛgɛsɛgɛli minɛn ABD hakilina na:

Ni sura in bɛ sɛgɛsɛgɛli minɛn saba jira:

- ABDH ka baara sira kunbaba naani sɛgɛsɛgɛli minɛn DSSR poroze walim’a porozeba kɔnɔ ;
- ABDH ka baara sira kunbaba naani sɛgɛsɛgɛli minɛn DSSR poroze walim’a porozeba hukumuna;
- DSSR poroze walim’a porozeba kɛcogonumanya sɛgɛsɛgɛli minɛn ABDH ka baara sira kunbaba naani hukumuna kɔnɔ ;
- DSSR poroze walim’a porozeba kɔlɔsili ni sɛgɛsɛgɛli fɛɛrɛw kɛcogonumanya ABDH ka baara sira kunbaba naani hukumuna kɔnɔ ;

Sɛgɛsɛgɛli minan kelen-kelen bɛɛ kɛlen don ni ABDH ka baara sira kunbaba naani ye: sinsinli kɛli kulu faratilenw kan, sinsinli kɛli sababu baw kan, mɔgɔ minnu ni hakew ka kan ani minnu ka kan k’a waleya jateli ani sinsinli yɛrɛta kan.

Sira naani kelen-kelen na, cogoya 5 de sɛgɛsɛgɛ la kuruw dili la min bɛ 0 ani 5 cɛ, jɛfɔli bɛ d’o kan.

DSSR porozew an’a porozebaw marabagaw ye, ni sura in sɛgɛsɛgɛli minan naani bɛ kɛ sababu ye ka ni jɛnigaliw jaabi:

- 1) ABD ka sira kunbaba naani dɔnni ba la: yala poroze/porozeba sɛbɛnni kɛlen don ka tali kɛ ABD ka sira kunbaba naani na wa?

- 2) Hukumu fεsεfεsεli: yala poroze/porozeba hukumu fεsεfεsεli kelen don ka tali kε ABD ka sira kunbaba naani na wa?
- 3) Poroze/porozeba kεcogonumanya: yala poroze/porozeba jōsenw kelen don ka tali kε ABD ka sira kunbaba naani na wa?
- 4) Waleyali ani kōlōsili ni sεgεsεgεli: yala poroze/porozeba kōlōsili ni sεgεsεgεl fεεrε kelen don ka tali kε ABD ka sira kunbaba naani na wa?

6.1 ABD ka baarasira kunbaba 4 segesegeli minen DSSR poroze walim'a baarabaw kono:

N°	Cogoya minnu be segesege	Kuruw ka bo 5 la (ka bo 1 na ka se 5 ma, 5 min y'a be la kunbaba ye)	Nefoliw
<i>Sinsinli keli kulu faratilenw kan</i>			
1	Poroze/porozeba jasinlen don walim'a be kulu faratilenw, minnu senbolen walim'u ka nafa soro ka dogo sendon a la		
2	Wolomani sababuw minnu sinsinlen don ladaw, sigicogow kan ani faratili minnu sababu ye sigida politikiw walim'a fanga ye (walim'u te yen) talen don poroze/porozeba fe		
3	Mogo faratilenw walima minnu senbolen don ko la ka sorofenw lakodon na an'a kera gafe ye poroze/porozeba fe		
4	Kulu faratilenw walima minnu senbolen don ko la ka makow fesefeseli kono, ce ni musow damakejeli baara ma to ko		
5	Tilenniya ma to ko kulu faratilenw walima minnu senbolen don ko la ka makow fesefeseli la		
<i>kasabi 1</i>			
<i>Sinsinli keli sababu baw kan</i>			
6	Poroze/porozeba be ko jefo ka ke diyagoya ye jamanadenw kan walasa mogo walima kuluw be se k'u ka hakew jabo		
7	Poroze/porozeba be sariyaw bee jate minnu be kuma jasinli kelen don geleya minnu ma kan		
8	Baaranogonya feere numan sigilen don senkan ni mogo joyoroba tigiw ye walasa ka yelemali ke politikiw ni sariyaw la minnu be kuma jasinli kelen don geleya minnu		

N°	Cogoya minnu be segegege	Kuruw ka bo 5 la (ka bo 1 na ka se 5 ma, 5 min y'a be la kunbaba ye)	Nefoliw
	ma kan		
9	Sira dilen don magow ma, u k'u ka sugantilifenw caya an'u ka seko walas'u be se k'u ka hakew ni horonya waleya		
10	Nesinli kelen don geleya minnu ma baara be ke, ka hakili t'u cela la ni sigida, jamana ani dije ye		
<i>kasabi 2</i>			
<i>Hakilitoli mago minnu ni hakew ka kan ani minnu ka kan k'a waleya la</i>			
11	Dije cakedaba minnu sigilen don hadamadenya hakew demeni ma, olu ka lapiniw donni bala		
12	Minnu be baara in tonobo lakodon na i n'a fo mago minnu ka kan ka hakew waleyali ke an'u ka sekow yiriwa la walas'u be se k'u ka hakew jini		
13	Mago minnu ka kan ka hakew waleya ka makow donlen don bala walas'u be se k'u ka baaraw ke ka jesin mago minnu ni hakew ka kan ma la		
14	Mago minnu ka kan ka hakew waleya ka kan ka komasegili ke, i n'a fo politiki ni sariya minnu be kuma jesinli kelen don geleyaw ma kan		
15	Sariya ni baara temesira geleyaw wuli la kabo mago nuansanw je walas'u be se k'u ka hakew jini		
<i>Kasabi 3</i>			
<i>Sinsinli keli yereta kan</i>			
16	Mago o mago sen be baara in na (mago minnu b'a tonobo, jamana ka cakedaw, OSC, PTF) sendon na kuntilenaw ni ferew sebenni na		
17	Poroze/porozeba kuntilena do ye bee sendonni y'a la		

N°	Cogoya minnu be segesege	Kuruw ka bo 5 la (ka bo 1 na ka se 5 ma, 5 min y'a be la kunbaba ye)	Nefoliw
18	Baara in jaabiw komasegili fere do sigi la sen kan		
19	Mogo minnu bonyalen don ni hakew waleyali ye ka komasegili fere do sigila sen kan		
20	Farajogonkan ni kumajogonya yorow sabatilen don walasa ka mogow farajogon kan ani k'u deme		
Kasabi 4			

6.2 Segesegeli minen DSSR poroze walim'a baarabaw hukumu konn ABD hakilina na

N°	Cogoya minnu be segesege	Kuruw ka bo 5 la (ka bo 1 na ka se 5 ma, 5 min y'a be la kunbaba ye)	Nefoliw
Sinsinli keli kulu faratilenw kan			
1	Fesefeseli be damine ni kulu faratilen baw ye		
2	Fesefeseli be kulu minnu be farati la ka faratili jefo an'u ka geleyaw		
3	Fesefeseli be kulu minnu be farati la ka hake sorolenw jefo ani toro wale minnu be ke ka nes'u ma		
4	Fesefeseli be ke sababu ye ka kulu minnu be farati la sendon poroze nataaw la i n'a fo		

N°	Cogoya minnu be sɛgɛsɛgɛ	Kuruw ka bɔ 5 la (ka bɔ 1 na ka se 5 ma, 5 min y'a be la kunbaba ye)	Nɛfɔliw
	kuntilena fɔlɔw walima filanaw		
5	Fɛsɛfɛsɛli be kunnafoni sɔrɔ jateden laban fɛ i n'a f'a be fɔ min ma faransekan na « statistiques»		
<i>Kasabi 1</i>			
<i>Sinsinli keli sababu baw kan</i>			
6	Fɛsɛfɛsɛli be ke sababu ye ka geleya sɔrɔlenw famu		
7	Fɛsɛfɛsɛli be sababuw jira ani geleya telimanw		
8	Fɛsɛfɛsɛli be ke sababu ye ka famuyali sɔrɔ politikiw, sariyaw, kecogoyaw, kewalew ani donniyaw minnu be kuntilena geleyaw kan		
9	Kuntilena geleyaw be nɛfɔ politiki ni sariya hukumu kɔnɔ		
10	Nɛfɔli be ke ka jɛsin hakɛw bɔrɔtɔli sababu baw ma ani mɔgɔw kumaniyali u ka hakɛw sɔrɔli		
<i>kasabi 2</i>			
Mɔgɔ minnu ni hakɛw sɔrɔli ka kan ani ka kan k'a waleya hakilinaw donli bala			
11	Fɛsɛfɛsɛli be baarakɛlaw ka tɔnɔw, fangaw an'u sekow minnu sirilen don geleya la nɛfɔ, u jɔyɔrɔ ko sirafe i n'a fɔ mɔgɔ minnu ni hakɛw ka kan.		
12	Fɛsɛfɛsɛli be baarakɛlaw ka tɔnɔw, fangaw an'u sekow minnu sirilen don geleya la		

N°	Cogoya minnu be segesege	Kuruw ka bo 5 la (ka bo 1 na ka se 5 ma, 5 min y'a be la kunbaba ye)	Nefoliw
	nefo, u joyoro ko sirafe i n'a fo mogo minnu ni hakew ka kan ani minnu ka kan k'a waleya		
13	Fesefeseli be mogo minnu ka kan k'a hakew waleya (sariya minnu bila la ani minnu bonyala n'a ye) ani mogo minnu ni hakew ka kan nefa gelenyala kosobe		
14	Fesefeseli b'a jira ni baara in kebaa bee b'a ka ketaw ni hakew don an'a ya soro u be se k'u pini ani k'u bonya		
15	Hake pinini feesiraw be nefa ani k'u segesege		
<i>kasabi 3</i>			
<i>Sinsinli keli yeretali kan</i>			
16	Mogo o mogo sen be baara in na sendon na fesefeseli sebenni na an'u hakilina tala lapiniw ni kuntiyeli kuma seben to		
17	Fere min be ke sababu ye ka baara kebaa bee sendon a la, demeni don kosobe cakeda kulu minnu ka kan ka deme ninu ke ani kunnafoni segini sirafe		
18	Fesefeseli be ferew ni sew jira minnu be ke sababu ye ka faantanw sendonni sinsin an'u ka sorosiraw donko puman		
19	Fesefeseli be kulu ni hakili falen-falen yoro minnu be yen jira ani ferew walasa ka faantanw sendonni caya		
20	Mako ka pesin mogo minnu ni hakew ka kan ani minnu ka kan k'a waleya ka		

N°	Cogoya minnu be sɛgɛsɛgɛ	Kuruw ka bɔ 5 la (ka bɔ 1 na ka se 5 ma, 5 min y'a be la kunbaba ye)	Nɛfɔliw
	yerɛtali ma ɲɛfɔlen diyɛlenyala		
	Kasabi 4		

6.3 DSSR poroze walim'a baarabaw sɛbɛya sɛgɛsɛgɛli siraw ABD hakilina na:

N°	Cogoya minnu be sɛgɛsɛgɛ	Kuruw ka bɔ 5 la (ka bɔ 1 na ka se 5 ma, 5 min y'a be la kunbaba ye)	Nɛfɔliw
<i>Sinsinli kɛli kulu faratilen kan</i>			
1	Poroze/porozebaw kuntilenaw be tali ke kɔsɔbe mɔgɔ faratilenw yere ka baara teliman fɔlenw na		
2	Poroze/porozebaw be kulu faratilenw sendonni sabati		
3	Poroze/porozebaw jaabi be na ni kulu faratilenw ka hadamadenya hakɛw cogoya yiriwali ye		
4	Poroze/porozebaw be jatedenw bɔli an'a bɔli ɲɔgɔnna sabati kulu faratilenw ye ka ɲɛsin kuntilena gɛleyaw ma		
5	Poroze/porozebaw be kulu faratilenw ka yerɛtali jukɔrɔma dɔndɔn		
	Kasabi 1		

N°	Cogoya minnu be sɛgɛsɛgɛ	Kuruw ka bɔ 5 la (ka bɔ 1 na ka se 5 ma, 5 min y'a be la kunbaba ye)	Nɛfɔliw
<i>Sinsinli kɛli sababu baw kan</i>			
6	Porozeba be jɛsin sababu baw ma, ali sariya ni politiki yelemali minnu tun jatela baara telimanw ye fɛsɛfɛsɛli fɛ		
7	Porozeba kuntilenaw jɛsinlen don hadamadenya hakɛw sariyaw ma an'a sinsinberew		
8	Baaraw kɔnɔna na, sigida, jamana ani diɲɛ hukumu talen don		
9	Baaraw kunnafonidi fɛɛrɛw be labɛn kɛ sababu baw lafamuyali kan, kuntilena geleyaw hukumu kɔnɔ		
10	Poroze/porozeba kɔnɔ fɛnw tɛ ladala walima sigidala wolomaninw demɛ		
<i>kasabi 2</i>			
<i>Hakilitoli mɔgɔ minnu ni hakɛw ka kan ani minnu ka kan k'a waleya la</i>			
11	Porozeba be mɔgɔ minnu ni hakɛw ka kan ka yeretali ni sendon ni yelemali jira		
12	Porozeba be mɔgɔ minnu be hakɛw waleya ka yelemali jira jɔyɔrɔ sinsinli, tɔnɔw ani baara kuru-kurayali hukumu kɔnɔ		
13	Poroze/porozeba baaraw be sinsin mɔgɔ minnu ni hakɛw ka kan ani minnu b'a waleya cɛla la kan		
14	Poroze/porozeba baaraw be baarajɔgɔnya bange mɔgɔ minnu ni hakɛw ka kan ani minnu b'a waleya cɛla la an'u ka yɔrɔ fitiniw ni kunbabaw tugu jɔgɔn na		
15	Poroze/porozeba baaraw be cakɛdaw ni dɔnniyaw sigi sen kan mɔgɔ minnu ni		

N°	Cogoya minnu be sɛgɛsɛgɛ	Kuruw ka bɔ 5 la (ka bɔ 1 na ka se 5 ma, 5 min y'a be la kunbaba ye)	Nɛfɔliw
	hakew ka kan ani minnu b'a waleya ye		
	<i>Kasabi 3</i>		
<i>Sinsinli keli yerɛtali kan</i>			
16	Porozeba be labaara ni kecogoyaw ni kuntilena diyelenw ye		
17	Porozeba sebenni be fɛere kerɛnkerɛnnen laben ani k'a ta walasa ka jɔyɔrɔdi kulu faratilenbaw ma ani mɔgɔ o mɔgɔ sen be baara in na sendonni kɔsɔbe		
18	Porozeba be dilanni ani pangili fɛerew yiriwa minnu be se ka waleya kɔnɔ ani kɔkan walasa ka mɔgɔ minnu be hakew waleya ani cakɛdabaw sendon baara la		
19	Porozeba be jekulubaw ani hakili falen-falen yɔrɔw labenni n'a sinsinli sabati ani jekulubaw minnu be mɔgɔ minnu ni hakew ka kan ka lapiniw sankɔrɔta		
20	Porozeba b'a jini tuma be ka mɔgɔ minnu ni hakew ka kan sendonni nɔgɔya ni ka sinsin famuyali, sekow sinsinli,baaracogo yiriwali ani soronalidonni demeni sira fɛ		
	<i>Kasabi 4</i>		

6.4 sɛgɛsɛgɛli siraw DSSR poroze walim'a baarabaw kɔlɔsili n'a sɛgɛsɛgɛli kɛcogo sɛbɛya kan ABD hakilina na:

N°	Cogoya minnu bɛ sɛgɛsɛgɛ	Kuruw ka bɔ 5 la (ka bɔ 1 na ka se 5 ma, 5 min y'a bɛ la kunbaba ye)	Nɛfɔliw
<i>Sinsinli kɛli kulu faratilen baw kan</i>			
1	Baara jɛsinlen don kulu min ma jatelen don i n'a fɔ mɔgɔ minnu ni hakɛw ka kan, nka u tɛ jate i n'a f'a tɔnɔbɔ baaw		
2	Sira bɛ di mɔgɔ faratilen baw ma, u ka se k'u yɛrɛ farajɔgɔn kan		
3	Waleyali kɛcogoya tɛ ladala ani sigidala wolomani dɛmɛ		
4	Kulu minnu bɛ faratila sendon na kɔlɔsili ni sɛgɛsɛgɛli kɛ siraw la		
5	Kulu minnu bɛ faratila jɔrɔna kow talen don kɔlɔsili ni sɛgɛsɛgɛli kɛ siraw la		
<i>Kasabi 1</i>			
<i>Sinsinli kɛli sababu baw kan</i>			
6	Jekulubaw ni kunnafoni dilaw ye ani sosiyete siwili wɛrɛw sigila sen kan walasa ka yɔrɔ bɛɛ sɔrɔ		
7	kɔlɔsili ni sɛgɛsɛgɛli jaabiw bɛ kɛ sababu ye ka yɛlɛmani jinini caman n kɛ		
8	kɔlɔsili ni sɛgɛsɛgɛli hakilina dabɔlen bɛ tali kɛ sigida, jamana, ani dijɛ politikiw la		
9	Yɛlɛmani min damine na mɔgɔ minnu ka kan ka hakɛw waleya fɛ kelen don gafe ye		
10	kɔlɔsili ni sɛgɛsɛgɛli bɛ, yɛlɛmani minnu kɛla, kulu faratilenw ka yecogola		

N°	Cogoya minnu be segesege	Kuruw ka bo 5 la (ka bo 1 na ka se 5 ma, 5 min y'a be la kunbaba ye)	Jefoliw
	sababubaw kan kera gafe ye		
	<i>Kasabi 2</i>		
<i>Hakilitoli mago minnu ni hakew ka kan ani minnu ka kan k'a waleya la</i>			
11	Kumagonyanya min te yere sama-sama ye sigila sen kan ni mago minnu be hakew waleya ye		
12	Kolosili fere do sigila sen kan benbaliyaw kolosili kama walasa joyoroko fangaw ka na yelama ka ke mankanba ye		
13	Fere minnu be mago minnu ni hakew ka kan ani minnu b'a waleya tugu jagonna sigila sen kan ani ka sinsin		
14	Sariya ye mago minnu daga ka hakew waleya ka makow jeneboli kera gafe ye kolosili ni segesegeli sira fe		
15	mago minnu bonyala ni hakew waleya ka makow dilanni kera gafe ye kolosili ni segesegeli sira fe		
	<i>Kasabi 3</i>		
<i>Sinsinli keli yeretali kan</i>			
16	Mago minnu ni hakew ka kan ani baara kebaa werew sendon na poroze/porozeba segesegeli waleyali la		
17	Kunnafoni dili fere do sigila sen kan walasa ka mago minnu ni hakew kan kunnafoni kaje an'u sendon koman baaraw la		
18	Kecogoya minnu jesinlen don hadamadenya hakew ma waleya la poroze/porozeba waleyali sira fe		

N°	Cogoya minnu bæ sɛgɛsɛgɛ	Kuruw ka bɔ 5 la (ka bɔ 1 na ka se 5 ma, 5 min y'a bæ la kunbaba ye)	Nɛfɔliw
19	Diyɛlenya ani jɔyɔrɔfali sabati la baara kɛcogoyaw sinsinbere sira fɛ; waleyali kɛcogoya labɛn kɔɔnuman ani kunnafoni dili fɛɛɛɛ jɔlɛnw		
20	Mɔgɔ minnu ni hakɛw ka kan bɔl'u ka hakɛw kalaman kaɲɛ, u labɛnnen don kaɲɛ an'u bæ se k'u ka hakɛw ɲini kaɲɛ		
<i>Kasabi 4</i>			

7. Jɔn bɛ sɛkɛ ni sɛgɛsɛgɛli siraw labaara ani cogo jumɛn na ?

Ni sɛgɛsɛgɛli minɛn bɛ se ka labaara jɛkuluw fɛ ani mɔgɔ min sen bɛ DSSR poroze/porozeba marali siraw la, a kɛra jamana ka cakɛda kɛrɛnkɛrɛnnew ye, PTF walima sosiyete siwili ye (ONG, tɔnw, jɛkuluw, etc.)

DSSR porozeɓaw jɛmɔgɔw bɛ se ka DSSR poroze an'a porozeɓaw sɛgɛsɛgɛ ni sɛgɛsɛgɛli minan ninnu kelen-kelen bɛɛ ye. Mɔgɔ min bɛ baarakɛ DSSR poroze/porozeba kan, bɛ se ka baara kɛjɔgɔnw kalan n'a ye kalankɛnɛ kɔnɔna na. O kɔfɛ, baara dɔnni bagaba wɛrɛw bɛ se ka sɛgɛsɛgɛli minan ninnu kɛ ka mɔgɔ wɛrɛ kalan n'a ya sɔrɔ n'a bɛ se ka kɛ dɛmɛ ye u ma.

8. Kuncelikuma:

Ni kalasen in be ABDH jira i n'a fo geleya minnu sirilen don DSSR sankorotali la, olu wulili fere juman ye w'a kun taala ka jan, kerengerenneyala kulu faratilenw minnu sen bolen d'a la walim'u dennen don kerefe bange keneya furaw n'a baaraw soroli ye.

kalanbolo in be hakilinaw ni waleyali minen dow jira walasa ka DSSR poroze/porozebaw marabagaw deme ABDH waleyali la DSSR hakilina kuraw mara sira sabatili kan kulu faratilenw ye

An y'a kanu ko ABDH donnibala, DSSR baara kera bee ye, be na ni jaabi jumanw an'a badabada ye bange keneya ani ce ni musoya hakew makow hukumu konn.

Kunnafofi sorosiraw:

Boesen, Kirkermann Jakob and Martin Thomas. *Applying a Rights-Based Approach: An inspirational Guide for Civil Society*. Copenhagen: The Danish Institute for Human Rights, 2007.

<http://www.operationspaix.net/67-lexique-groupes-vulnerables.html> (a lajela Utikalo tile 15 san 2019)

https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/exclu_exclue/32016 (a lajela Utikalo tile 16 san 2019)

<https://www.ohchr.org/FR/Issues/Pages/WhatareHumanRights.aspx> (a lajela Utikalo tile 19 san 2019)